

rotterdamse raad voor kunst en cultuur

Datum 27 mei 2021
Betreft RRKC advies stadsmuseale functie
Kenmerk di0219

Gemeente Rotterdam
College van Burgemeester & Wethouders
Wethouder S. Kasmi
Postbus 70012
3000 KP Rotterdam

Geachte heer Kasmi, beste Saïd,

De RRKC heeft onlangs kennisgenomen van het rapport van verkenner Johan Moerman 'Toekomstperspectieven voor de stadsmuseale functie' (maart 2021) en de opdracht van de afdeling Cultuur en cluster Maatschappelijke Ontwikkeling voor een Kwartiermaker Stadsmuseale functie. In ons gesprek op 26 april jl. gaf u aan de RRKC om advies te zullen vragen over het rapport van de kwartiermaker dat na de zomer zal verschijnen.

In de opdracht staat dat de kwartiermaker vanaf 17 mei van start gaat. Wij geven u graag een aantal aandachtspunten en suggesties mee die gaan over de reikwijdte van de opdracht, de randvoorwaarden waaronder die vervuld wordt en de aanpak van het proces waarmee de stadsmuseale functie draagvlak in de stad kan krijgen.

❖ *Algemene bevinding*

De Raad is in beginsel positief over het rapport van de verkenner. De verkenner heeft het vraagstuk goed doorgrond en verschillende toekomstperspectieven voor de stadsmuseale functie geschetst. Hij adviseert de meest kansrijke scenario's uit te laten werken door een aan te stellen kwartiermaker.

De verkenner lijkt evenwel de kool en de geit te sparen door twee richtingen te willen combineren, de ene op weg naar een museum op een vaste plek, de andere op weg naar een netwerkorganisatie die naar het publiek gaat, flexibel is en overal in de stad zijn rol speelt.

❖ *Met partners in een brede coalitie*

De verkenner voorziet als eerste optie een verregaande samenwerking tussen het huidige Museum Rotterdam, het Stadsarchief en Archeologie Rotterdam in een Huis van de Geschiedenis. Voor de uitwerking van een nieuwe stadsmuseale functie mist de Raad hier een evidente, gelijkwaardige verbinding die zich richt op de integratie met andere collecties van de Collectie Rotterdam zoals die van het Maritiem Museum Rotterdam en Museum Boijmans Van Beuningen, particuliere musea en de activiteiten van DigtUp en Verhalenhuis Belvédère. De partners worden wel genoemd maar als gast om te exposeren in het nieuwe huis; dat is volgens de Raad geen waarborg voor gelijkwaardigheid.

Laatst genoemde twee organisaties leveren naar het oordeel van de Raad belangrijke eigentijdse impulsen aan een nieuwe stadsmuseale functie. Door hun verbindende rol maken zij verschillende culturen en gemeenschappen in de stad meer zichtbaar. Wat betreft de Raad betekent dit dat zij een stevige positie moeten krijgen.

Het verhaal van de stad en een nieuwe stadsmuseale functie moet naar de overtuiging van de Raad dus ontstaan vanuit een bredere coalitie dan genoemde drie waarbij alle partners gelijkwaardig zijn.

❖ *Een onafhankelijke partij*

In de opdracht van het college aan de kwartiermaker staat dat deze een centrale rol speelt in de heroriëntatie op de rol en functie van Museum Rotterdam. Samen met Museum Rotterdam, de gemeente en niet bij naam genoemde potentiële samenwerkingspartners dient de kwartiermaker volgens het college een concrete uitwerking over de toekomst van het museum en de invulling van de stadsmuseale functie te presenteren.

rotterdamse raad voor kunst en cultuur

De RRKC vindt in lijn met zijn Cultuurplanadvies 2021-2024 over Museum Rotterdam dat de stadsmuseale functie moet worden voorbereid en uitgeoefend door een onafhankelijke partij, die zich dus niet verplicht dan wel gebonden moet voelen aan de bestaande organisatie van Museum Rotterdam. Verder vindt de Raad het niet wenselijk dat de kwartiermaker op voorhand rekening moet houden met de wens van de gemeente om de aansluiting op het traject van de vernieuwing van de Centrale Bibliotheek te waarborgen, temeer omdat er over de perspectieven voor deze functie in de straks gerenoveerde bibliotheek nauwelijks iets bekend is. De wens om snel tot concrete invulling van een plan te komen - zie de opdracht van de kwartiermaker¹ - staat haaks op de ruimte die de kwartiermaker moet krijgen voor het ontwikkelen van een goed concept voor de stadsmuseale functie.

❖ *Stadscurator als kwartiermaker*

De RRKC pleit er voor de positie van kwartiermaker te laten invullen door een Stadscurator. Dit kan één persoon zijn, of een team van curatoren, tentoonstellingsmakers, en/of kunstenaars. De Stadscurator heeft een sterke regierol en vertrekt vanuit de (integrale) Collectie Rotterdam die is opgebouwd uit publieke en private collecties. Ze zijn voor een groot deel eigendom van de stad, maar gaan ook over de stad. Reden om ze meer zichtbaar te maken, fysiek én digitaal, én in onderling verband. Dit betekent dat de stadsmuseale functie in gezamenlijkheid moet worden waargemaakt en dus niet vooraf gebonden is aan de collectie van Museum Rotterdam. Visie, samenwerkingsverbanden en het publieke aspect worden opnieuw ingevuld. Daarbij zijn zowel de geschiedenis van de stad als de actuele stedelijkheid relevant.

Daarnaast is de Raad van oordeel dat activiteiten die voortvloeien uit de stadsmuseale functie - tentoonstellingen, verhalen, debatten en educatieve activiteiten - niet gebonden moeten zijn aan één (museum)gebouw, maar in verschillende locaties zouden kunnen plaatsvinden: in gastmusea, de Kunsthof of alternatieve locaties in wijken. In die zin is de Raad het eens met de verkenner waar hij schrijft dat 'het museum' de stad en de mensen in de stad moet opzoeken, op zoek gaat naar nieuwe verhalen en presentatievormen, en dat deze richting de komende jaren verkend en verfijnd moet worden. Deze benadering sluit aan bij het standpunt van de landelijke Raad voor Cultuur in zijn Sectoradvies Musea dat één van de grote uitdagingen van de museumsector voor de komende decennia is om zich meer te profileren als platform van verbinding tussen de verschillende maatschappelijke groepen. "Het is de kunst om ervoor te zorgen dat museale collecties door middel van nieuwe 'openingen', verhalen en verbindingen aanspreekbaar worden of blijven voor het publiek van de toekomst"². Voor de Raad voor Cultuur is meerstemmigheid het adagio: door collecties vanuit verschillende perspectieven te tonen, verbindingen aan te gaan met andere maatschappelijke organisaties en personen en groepen met een andere (culturele) achtergrond uit te nodigen, verbreedt én verdiept de museumsector zich.

Ook de RRKC vindt meerstemmigheid een belangrijk uitgangspunt voor de stadsmuseale functie, maar benadrukt dat een nieuwe stadsmuseale functie niet gelijkgesteld moet worden aan een nieuwe museumorganisatie.

❖ *Meer tijd nodig*

De RRKC ziet een groot spanningsveld tussen enerzijds de urgentie om te experimenteren en hiervan te leren voor de invulling van de stadsmuseale functie en anderzijds de opdracht om al in viereneenhalve maand drie scenario's vast te stellen. De RRKC ziet een hogere slagingskans als er meer tijd wordt gereserveerd. De Raad adviseert dan ook die tijd te reserveren en geheel open te laten hoe de stadsmuseale functie wordt ontwikkeld en vorm gaat krijgen.

¹ In deze opdracht moet de kwartiermaker direct komen met een voorstel voor huisvesting, randvoorwaarden voor scenario's inclusief de financiële consequenties en advies over de keuze van een scenario dat bovendien moet aansluiten op vernieuwing van de Centrale Bibliotheek.

² Sectoradvies Musea - Raad voor Cultuur (pag.22), april 2018.

rotterdamse raad voor kunst en cultuur

❖ *Inhoud eerst en daarna de vorm*

De RRKC vindt dat de kwartiermaker/stadscurator de discussie over de inhoud en de taken van de stadsmuseale functie eerst moet voeren en gevoed moet worden met experimenten, evaluaties en de lering die daaruit wordt getrokken. Daarvoor is minimaal twee jaar nodig. Dit proces kan niet slagen als de kwartiermaker zich vooraf moet conformeren aan een optie als Het Huis van de Geschiedenis met daarin de bestaande organisatie van Museum Rotterdam of een optie als het Huis van de Stad waarin wordt voorgesorteerd op het onderbrengen van de functie in de Bibliotheek Rotterdam.

De Raad is zich ervan bewust dat de bevoegdheden en middelen van de huidige musea en erfgoedinstellingen door deze keuze mogelijk ter discussie komen en dat dit tot een wijziging kan leiden van het huidige Rotterdamse museumbestel.

Wij adviseren het college om op basis van bovengenoemde aandachtspunten en suggesties de opdracht aan de kwartiermaker te verbreden en aanmerkelijk meer tijd in te ruimen voor de uitwerking van de stadsmuseale functie. Voor de onderzoeksfase - de inhoudelijke uitwerking van de functie - is volgens de Raad minimaal twee jaar nodig. Daarna kan in de concretiseringsfase een businesscase en huisvestingsplan worden opgesteld, dat als basis kan dienen voor de realisatiefase. Deze kan ingaan in de cultuurplanperiode 2025-2028. Eerst de inhoud, daarna de vorm.

We kijken uit naar uw reactie.

Met vriendelijke groet,

Jacob van der Goot
voorzitter RRKC

Rento Zoutman
secretaris RRKC